

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XLI. Otiosam linguam diversè perniciosam esse, & de illius pœnâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

rebus divinis. Auditores, quos habuit, verborum modulis paulatim sopiri, & toto capite annuere: sic dicta omnia surdis auribus transmittere. Senex sermonem ceptum subito abrumperet, & jucundam texere fabulam: & Audite, inquit, obsecro rem miram, quā ratione Vulpes & Simia, alternis sese astibus circumvenerint. Vix narrationem hanc ingressus, & mox omnium oculi reviviscere atque aperiri, aures audiendi cupide patere, jam nemo dormire amplius: Hic ferō ingemiscens senex: Ceperamus, inquit, divina sermone profecti: mox ferē omnium oculos & aures occlusit sopor, & nescio quam inexpugnabilis dormiendi necessitas, paucissimos ea quæ dicebantur attentos habuerunt: ubi verō fabulosum apologum exorsus sum, illico excussus est iners somnus, nemo non vigilavit. Videte quæso, fratres, quis sacri sermonis impugnator huc irreperit, quis oculis oppresserit hoc lethargo; Profecto non alium reperietis, quam illum ab inferis pervigilem draconem, qui tum maxime somnum inducere conatur, cum dicuntur animo profutura: cum verō fabulæ percerentur, attentam omnibus vigilantiam facile persuaderet. Videte, fratres, quā arte tam vitiosum soporem expugnetis. Qui dormit secis & vigilat fabulis, discipulus est cacodæmonis.

Maches Anachoretæ litteras nec unas tantum, sed plures in fasciculum colligatas accepit ē patriā. Hic ipse secum querere: Et quantum, inquit, temporis perdes, dum has tot chartas perlegas? quantis animi cogitationibus implebis; quam vanam inde lætitiā, aut quam inutilem hauries mœrorem? quot diebus laborabis, dum parentum, cognatorum, & amicorum memoriam aboles? quid facies tam diversis & precibus & blanditiis confusus? mox masculā manu arreptum fasciculum etiamnum ligatum coniciens in ignem: Ite, inquit, cogitationes patriæ; latius est vos ardere quam meam mentem.

Hunc feliciter æmulatus sanctus Ignatius Lojola: nam clauſo cubiculo ardentem precaretur, janitor ad fores bis tēve pulsavit, vocem prætolatus quæ juberet ingredi. Cum preces Ignatius perseveraret, & nec verbulo responderet, janitor iterum iterumque obrundens ostium, molestus esse non desit. Demum pandens januam: Quid, inquit, tibi vis frater? Cui janitor: En Pater litteras, ait, allatas ē patriā; & unā litterarum fascem tradidit Ignatio: qui ostium obserans, accensum focum circumspexit (hiems erat) & liberalissimā manu litterarum fascem pabulum projecit igni; at ipse continuo ad intermissas preces rediit. De v's bone, quam non avari erant rerum novarum sanctissimi quique viri, quibus longē consultius visum est tot unā litteras, quam tempus comburere, chartaceos libellos flammis abjicere, quam animi curis, quæ nocere plurimum, prodesse vix quidquam possunt. Quin ergo & nos liberā voce dicimus: Ite vani rumores, ite, longē satius est, hæc talia nesciri, quam animi tranquillitatem amitti, curas augeri, lætitiā vanam accendi, mœrorem non profuturum ali, tempus omnium pretiosorum pretiosissimum pessimē consumi. Profecto pars magna tranquillitatis est, hæc velle ignorare.

O

CAPUT XLI.

Otiosam Linguam diversē perniciosam esse,
& de illius penā.

Eram æmulatur mens humana, calore mitescit & formam quamcunque mollis recipit, frigore inducitur, nec facile signatorum annulum admittit. Collo-

Tom. I.

quia verecunda & Christianam sapientiam spirantia, intellectum sic afficiunt, voluntatem sic calefaciunt, ut flecti se sinat, & formantem manum facillima sequatur. Cleophas cum socio comite Emauta ibat ipso die reviviscens Christianerant hi duo peregrini, velut durissima cera, quam unicum colloquium pium in eam facilitatem emolliit, ut magistra manus obedientem haberet ad omnia. Nutabat fides horum viatorum desperabundis colloquiis misere convulsa, sed hanc tertii comitis colloquium sic denuo erexit, ut hi duo ipsimet fateantur: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in videret? Nec mirum, Ignitum eloquium tuum, (Domine) vehementer.*

Luc. c. 24.
vers. 32.
Psalm. 118.
vers. 140.

Colloquia verō vana & otiosa ita omnem virtutem enervant, ut Paulinum oraculum pronuntiet: *Corrupti sunt bonos mores colloquia mala.* Malis colloquiis jure annumerantur otiosa, quæ verborum semper plurimum, nihil emolumenti, plerumque multum detrimenti habent, prout scilicet facundiam suam explicat lingua Otiosa, de quā nunc agendum. Et principio quidem exponendum, quæ verba dicantur otiosa; deinde quantum ea damni adferant; tertio quæ eorum sit pœna, & cur illa tantopere cavenda.

§. I.

Otiosa lingua nominatur, prout eam Hieronymus depingit, quæ nec loquenti nec audienti prodest. Hinc Otiosum verbum beatus Gregorius appellat, quod aut justæ necessitatis, aut piæ utilitatis intentione caret. Hinc quidquid loqueris, inquit Bernardus, nisi intendas alicui prodesse, otiosum est. Varium ab his & multiplex damnum: nos ea in quatuor classes reducimus.

Greg. lib. 7.
moral. c. 17.
& homil. 6.
in Evang.
Bernard.
Poff. Dom.
cap. 25.

Prima: Otiosa verba flammæ piacularium nobis sunt pabulum. Ecquid in otiosas voces gravius aut formidabilius dici potest, quam quod servator Orbis his omnino verbis proclamaret: *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Pensate hæc obsecro; ad tribunal trahuntur verba etiam otiosa, quantumvis innoxia, quid lascivis fiet, quid fiet noxiis & blasphemis, si vana quoque & inutilia coguntur in jus ambulare? Bernardus hic ingemiscens: *quā vera sententia, inquit, in multiloquio non effugiendum peccatum. Ut enim præteream de triplici cetera, si propterea est otiosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus, quod est præter rationem? Nemo ergo arbitretur otiosa verba, ut vilissimum quid, oblivioni tradenda; in die judicii ratio de iis exigetur, nec tantum de aliquibus, sed omne verbum otiosum judici sistetur. Heu nobis, inquit Bernardus, quam poterit reddi ratio de otio? Otium non est, si non omnino ratione vacuum est. Quod si homo unicuique multa millia otiosorum temere fundat, dum vivit, quis erit numerus otiosorum verborum, quæ omnes omnino homines loquentur? Id tamen exactissime constabit summo judici, quot, & quænam universi & singuli sacculis omnibus protulerint; omne verbum otiosum dabit supplicium.*

Otiosorum verborum damna: 1. Flammæ piacularium piacularium sunt pabulum. 2. Idem de præcept. & dispens. 12. initio.

Classis secundæ damna sunt: A verbis otiosis facillime transitur ad scurrilia, & ad noxia. Amnis exundans citò fit lutosus; lingua exerrans omne genus sordium breviter colligit. Verissimè dixit Gregorius: *Dum otiosa verba negligimus, ad noxia pervenimus.* Primo quidem loquimur aliena, & quæ nihil ad rem; paulatim miscemus detractiones; tandem erumpit lingua in contumelias; quicquid non abstinere otiosis, sanè nec noxiis abstinere.

2. Trāstrus ad noxia. Gregor. in cap. 6. 106.

Tertia damnorum classis est: Otiosa verba, omnem pietatis spiritum extinguunt, mentem obnubilant, tranquillitatem turbant. Verissimè dixit Salomon: *Vbi verba sunt plurima, ibi frequenter egestas, virtutis scilicet & bonæ mentis.* Si vasi vinario aut unguentario desit operculum,

3. Mentis obnubilatio. 4. Omnis pietatis extinctio. Prov. c. 14. vers. 23.

N n

lum,

Diadoc. de
perf. spirit.
cap. 70.

Ps. 16. v. 10.

4. Tempo-
ris detra-
ctio.

Bern. serm.
de triplici
custodiâ,
mibi p. 385.
ante med.
serm.

Hieron. in
c. 6. epist. ad
Galat.
Temporis
jactura de-
ploranda.

lum, vini aut unguenti odor brevi omnis defluet. Beatus Diadochus dicere solebat, Balneum aut hypocaustum calorem omnem amittit, si balnei aut hypocausti janua relinquatur sepius aperta. Sunt qui hominem caltro conferant vel arci: sed arx hæc subinde ab hostibus undique obsidetur. Sensit hoc qui dixit: Inimici mei animam meam circumdederunt. Arcis illius porta, os hominis est: hostis cum portam tenet, arcem cepit. Ideo qui cupit custoditam arcem, summâ diligentia necesse est custodiat portam. Nihil hic muniminis omisit natura; sepem huic portæ ossæam apposuit è triginta plus minus centibus; addidit labia, pontem versatilem. Si qui jam cautiore sunt castellani, portam nunquam referant locuturi, quin Linguam prius moneant: Lingua quò vadis? attende tibi, ne nimis magno nobis stet prodissile in publicum, & locutam esse. Attende tibi, & dum licet, disce manere domi: Omne verbum otiosum subibit iudicium.

§. II.

Quartâ damnorum classis: Otiosa colloquia suffragantur tempus, omni auro, omni quæ gemmâ longè pretiosius. Quisquis hinc otiosis manibus auferat vel horulam, nihil dignum tanto impendio redditurus est. Apis illa Clarævallis Bernardus, si ulquam, certe hic aculeum habet, quem otiosis illis fabulatoribus infigens: Nemo vestrum, inquit, parvi æstimet tempus quod in verbis consumitur otiosis. Siquid tempus acceptabile est, & dies salutis. Volat verbum irrevocabile, volat tempus irremediabile, nec advertit insipiens quid amittat. Liber confabulari, ajunt, donec hora prætereat. O donec prætereat hora! O donec prætereat tempus! Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam penitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam, miseratio conditoris indulget. Donec transeat tempus, quo divinam tibi repropitiare debueras pietatem, properare ad angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, aspirare ad promissam felicitatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Sic nimium, sic agricola cum diu desiderata affuerit opportunitas seminandæ, sic vinitor cum expectatum tempus putationis advenit, invenisse occupatæ, & quasi irreprehensibiliter sine opere diem transgisse letantur. Sic instantibus mundinis institutores neccere moras, occasiones querere solent, ne quem forte sibi ex eis quasum provenire contingat? Sic denique pauperes mendicantes, cum multis clamoribus evocatus tandem affuerit elemosinarum distributor, diverticula captant, & concurrentibus sociis vacuos ambiunt occupatæ recessus, & fovere latebras in angulis platearum. Vtinam tamen vel solum tempus vitæ amitteretur in verbis; sed multi in his etiam vitam amittere comprobantur: nec ipsi modò amittere, sed aliis quoque adimere. Hanc Bernardi sapientem facundiam confirmans Hieronymus: Breve est, inquit, hujus vitæ curriculum, hoc ipsum quod loquor, quod scribo, quod relego, de tempore meo mihi aut crescit, aut perit. Res tanti pretii tempus est, ut hujus unius jactura plurimum & pane sola sit deploranda. Quidquid ceterorum amisit, reparabile damnum est: dispendium temporis vel minimi nulla restituent sæcula. Pecunie jacturam fecisti? reddi potest alia, & copiosior. Honorem perdidisti? redire potest, & auctior. Valetudinem amisisti? plurimis hoc damnum profuit: sed & valetudinem amissam quàm multi recuperant; amissum tempus nemo omnium unquam rediit: irreparabile est, cujus tamen optimam quamque partem otiosa colloquia subducunt. Credibile est nec à sapientibus quidem hoc temporis pretium satis æstimari. Ut ut hæc sunt, hoc Christianus sapiens unicè laboret, sic omne vitæ momentum dispensare, ne unquam de se cacodæmon gloriari hoc possit, Inveni otiosum. Multicolor est otiositas: sunt enim & otiosæ cogitationes, quas sæpe comitatur otiosa confabulatio, hanc non raro sequitur opus otiosum, quod quandoque pejus est ignavissimis seriis. De quo dilucidè Ber-

nardus: In hoc genere transgressionis, inquit, nonnulla sunt verba stultiloquia, seu vaniloquia, & quæque otiose dicta, facta, præsertim cogitata.

§. III.

Optimus loquendi magister Christus, in omnibus suis colloquiis occasionem captabat ut se amonem quacunque de re institutum flecteret ad divina. Collocutus cum Samaritide, ab aquâ Sichariâ ad aquam vivam in calo salientem opportunissime deduxit sermo- nem. Cùm mentio incidere de Manna, cepit Servator de vero Angelorum pane differere, ut non nemo auditorum esset qui diceret: Domine semper da nobis panem hunc. Hac occasione oblata: Ego, inquit, sum panis vite, qui venit ad me, non esuriat; & qui credit in me, non sitiet unquam. Cùm sub concione nuntiasset quis, adesse matrem & fratres, arripuit verba nuntii, & de Dei voluntate cepit dicere. Eodem modo in conviviis quàm nobiles instituit dissertatiunculas convivis & temporis aptas: Apud Mattheum telonarium de medicina factâ, seu penitentia; apud Simonem Phariseum de divino amore ob præsentem Magdalenam; apud Phariseorum principem, ubi delicias faciebant, & ceremoniam adhibebant in accubitu, de Humilitate cepit differere. Exemplis tam luculentis instruimur, quomodo colloquia intus & otiosa dextrè derivanda in affatus meliores. Non enim in levi ponendum, destinatio loqui otiosa. Optimus hac in re monitor Bernardus: Quid cùm scieris, inquit, & ex deliberatione in verba otiosa, silentio licet non modo dicto, lingua laxatur? Hanc noxam Deus sepius non futurum iudicium servat, sed presenti vindicat supplicio. Beatus Gregorius narrat virginem consecratam non ab una solum virtute nobilem vixisse in cœnobio: pollebat hæc continentia vitæ, sed non itidem linguæ: mores illius casti, & qui virginem decerent, modò lingua fuisset amantior taciturnitatis. Extra legem garrire solenne illi erat. Obiit tandem & hæc diem suum, sepulta in templo. Noctè proximâ vidit ædituus pridie humatam refodi, & ad aram deduci, illic mediam secari, atque in ignem conjici, parte alterâ intactâ. Die sequenti ædituus quæ vidisset noctu, exposuit, & locum monstravit cadaveris combusti. Narrationi fidem fecerunt luculenta rogi vestigia marmori altè impressa. Ergo nec templi sanctitas ab incendiis servat, quem damnat linguæ procacitas. Gregorii relatus, testimonio firmantur Cassiani, qui senem religiofissimum, in specimen virtutis statuens: Moles, inquit, qui hanc eremum habitat secundus, vir incomparabilis, sed opinionis suæ paullo tenacior enim Macario disceptare cepit. Hic voces jecit duriusculas, & aculeo petiit adversarium. Quia tamen facti penitentia Moles, noxam hanc Deus non ad ferum tribunal reject, sed demoni mox potestatem fecit & occupandi hominis, & torquendi. Dæmon licentiâ usus insperatum hospitium invasit. Sed Moles Macarii precibus ab hospite Orciniano brevi liberatus est. Tanti est vel parva in speciem improbitas linguæ, ob quam sanctissimi quique homines pœnas sæpe gravissimas dependerunt. Dura res nunc ex abbate Tolosanus præsul, vir ceterâ pius & mitis, industrius, sed linguæ solutioris verba ridicula subinde liberius usurpavit: sed non impunè. Postquam enim in humanis esse desuit, cruciatus, quos ei beatus Hugo Cluniacensis abbas prædixerat, sensit, & mox Significatio no, notæ sanctimonie sacerdoti visendum se præbuit aspectabili sed tetrâ formâ, præsertim ore portentosum in modum extuberanti, labrisque fixè concisus & exulceratis. Hoc oris habitu & voce lacrymabili supplicas rogavit, præcipue ab Hugone monitore suo ferendas. Hugo re ad se perlata septem cœnobitis unius hebdomadis severum silentium indixit, quod tamen non æquè ab omnibus servatum est. Itaque Duranus rediit, & ob neglectam legem necdum è tormentis se liberum mon-

